

بانکی پرسیارهکانی سمستوری یهکهم / بابته: میژووی دهولهتی عهباسی / قوناغی سییههم /
کورد/ بهشی میژوو

پ ۱/ چوار لهمانه‌ی خوارهوه پیناسه بکه .
۱ - أبوسلمة الخلال ۲ - الحميمة ۳ - الصحيفة الصفراء ۴ - عبدالله بن علي ۵ - الربيع
بن یونس
پ ۲/ أ- هوی چوار لهمانه‌ی خوارهوه بنووسه.
۱- هه‌لبژاردنی خوراسان به‌ناوه‌ندی سه‌رهکی بانگه‌وازی عه‌باسی . ۲- کوشتنی ابومسلم
الخراسانی.

۳- وه‌زیره‌کان له‌سه‌ردهمی ابوالعباس و ابوجعفر المنصور وه‌کو نووسه‌ر و ابوون .
۴- راده‌ست نه‌کردنی شاری واسط له‌لایهن والی ئومه‌وی یزید بن عمر بن هبیره به‌سوپای عه‌باسی
۵- وونبون وشاراوه‌بوونی که‌سی یه‌که‌می بانگه‌وازی عه‌باسی .
ب- چوار خال بنووسه، بیسه‌لمیثیت خه‌لیفه أبو جعفر المنصور دامه‌زرتنه‌ری راسته‌قینه‌ی دهوله‌تی
عه‌باسیه.

پ ۳/ أ- پینج خال له‌ناوه‌رۆکی ووتاره‌که‌ی ابوالعباس بنووسه .
ب- وه‌لامی یه‌ک لق بده‌روه:

۱- کاره‌کانی خه‌لیفه المهدي له‌لایه‌نی بیناکاری و ئاواکاری بنووسه .
۲ - پینج خال له‌هۆکاره‌کانی شکستی بزوتنه‌وه‌که‌ی محمد ذي النفس الزكية بنووسه .

پ ۱/ سی له‌مانه‌ی خوارهوه پیناسه بکه .

۱ - الصوافی ۲ - بيت الحكمة ۳ - المقنع ۴ - شعوبيه‌ت
پ ۲/ أ- هوی دوو له‌مانه‌ی خوارهوه بنووسه.

۱ - ده‌رکه‌وتنی زهنده‌قیه‌کان . ۲- بنیادنانی شاری سامه‌را .
۳- زۆری ئاشوب و هه‌لگه‌رانه‌وه‌کان له‌سه‌ردهمی خه‌لیفه هارون الرشید .

ب- چوار خال له‌هۆکاره‌کانی له‌ناو‌بردنی به‌رمه‌کیه‌کان بنووسه .
پ ۳/ وه‌لامی یه‌ک لق بده‌روه .

أ- چوار خال له‌ئه‌نجامه‌کانی بزاقی وه‌رگیزان بنووسه .

ب- هۆکاره‌کانی مملانی نیوان خه‌لیفه الامین و المأمون بژمیروه و باسی یه‌کیکیان بکه .
پ ۱/ سی له‌مانه‌ی خوارهوه پیناسه بکه .

۱ - عیسی بن موسی ۲ - خداش ۳ - زمام الازمة ۴ - الربيع بن یونس

پ ۲/ أ- به‌کورتی هوی چوار له‌مانه‌ی خوارهوه بنووسه.

۱- پشت گوی خستن و بایه‌خ نه‌دانی عه‌باسیه‌کان به‌که‌شتیگه‌لی . ۲- کوشتنی أبوسلمة الخلال

۳- وه‌زیره‌کان له‌سه‌ره‌تای سه‌ردهمی عه‌باسی وه‌کو نووسه‌ر و ابوون .

۴- راده‌ست نه‌کردنی شاری واسط له‌لایهن والی ئومه‌وی یزید بن عمر بن هبیره به‌سوپای عه‌باسی .

۵- وونبون وشاراوه‌بوونی که‌سی یه‌که‌می بانگه‌وازی عه‌باسی .

- ب- بیسه لمینه خلیفه أبو جعفر المنصور دامه زریته ری راسته قینه ی دهوله تی عه باسیه .
 پ ۳/ ا- سنی خال له ناوه رۆکی ووتاره که ی ابوالعباس بنووسه .
 - ب- وهلامی یه ک لق بده ره وه:
 ۱- سنی له کاره کانی خلیفه المهدي له لایه نی بینا کاری و ئاواکاری بنووسه .
 ۲- دهوله تی عه باسی له سه ره سنی بنه ما دامه زرا ، کامانه ن؟

پ ۱/ هو ی نه مانه ی خواره وه لیك بده ره وه .

- ۱- شکستی بزوتنه وه ی محمد ذی النفس الزکیة .
 ۲- خیلافه تی عه باسی له سه ره ده می خه لیفه المعتمد علی الله به ره وشیکی ترسناک تیپه ری .
 ۳- کۆتایی هاتنی ده سه ئات و زانده ستی بوه یه به کان له خیلافه تی عه باسی .
 ۴- هه ئبژاردنی خوراسان به ناوه ندی سه ره کی بانگه وازی عه باسی .
 ۵- سه رنه که وتنی المأمون له له ناو بردنی بزوتنه وه ی بابک الخرمی .

پ ۲/ پینج له مانه ی خواره وه پیناسه بکه .

(۱۵ نمره)

۱- المثنی	۲- حركة الفتوة	۳- فخ	۴- خدای
۵- علم الکلام	۶- إخوان الصفاء	۷- المختارة	

پ ۳/ ا- رووداوه میژوو یبه کانی پینج له م ریکه وتنانه ی خواره وه بنووسه .

(۱۴۵-۱۴۹ ک)	(۳۲۰ ک)	(۲۵۵-۲۷۰ ک)	(۴۶۳ ک)
(۱۳۲ ک)	(۲۴۷ ک)	(۶۵۶ ک)	

ب- نه وه هو کارانه کامانه ن ؟ که پائنه ر بوون له سه ره ده می عه باسی بو وه رگییران له زمانه کانی تره وه بو زمانی

عه ره بی .

پ ۴/ وهلامی سی لق بده ره وه .

- ۱- باس له پایه ی وه زاره ت و پیگه ی وه زیر له سه ره ده می بو یه به کان بکه .
 ۲- به کورتی پینج له هو کاره کانی سه ره له ئدانی خیلافه تی عه باسی بز می ره .
 ۳- کاره کانی سولتان ملکشا بز می ره .
 ۴- نه نجامه کانی که وتنی به غذا له لایه ن مه غۆله کان بنووسه .

پا / ۱ / ئەو ئاگادار كوردنەو و بە ئىنانە چى بوون، كە ابوالعباس السفاح ئە ووتارى راگە ياندنى خىلافەتى عەباسى بە خەئكى كوفەى دا .

وئەم / گرنگترىن ئەو خالانەى كە ئە وتارە كەدا ئاماژى پىدا ئەمانەن :-

۱) ئەوان واتا خۇيان (ھاشىمىيەكان) بە مافى شەرى خۇيان ھەئساون بۇ موسلمانان ئە بەر نزىكىيان و خزمایە تىيان ئە پىغە مەبەر (د.خ)، و ھەرودە ھە وىستىيان داد پەرودەو بە ھە فابن بە رامبەر بە خەئكى عىراق و خوراسان بە ھۇى بە ھۇى ستەمى ئە يوبىيەكان و مافەكانىيان پى بدەنەو .

۲) شۇرشى عەباسى ھە ئگىرساوە ئە پىناو پىادە كوردنى بىنە ماكانى ئابىنى ئىسلام و رايان گە ياند پابەندى خۇيان بە كتىبى خودا و سوننەتى پىغە مەبەر (د.خ) ئە حكومرانى كردن دا .

۳) ئەوان خزمى پىغە مەبەر (د.خ) و رۇلەو ئە ھەى مامى ئەون، ئە بەر ئەو ئەوان ئە پىشتەن ئە خەئكى تر بە حكومرانى كردن و دەسەلات، چونكە ئە (ال البیت)ن .

۴) خەئىفە ابوالعباس پە يمانى بە خەئكى عىراق بە تايىبەتى كوفە دا بە زىاد كوردنى بە خشى ۱۰۰ درھەم بۇيان و روونى كوردەو سەر كە و تنى عەباسىيەكان سەر كە و تنى عىراقىيەكان بوو بە سەر شامىيەكان، ئە مەش تا سوود ئە دەمارگىرى ھەرىمى و ناوچەى و ھەرىگرن .

۵) سەر كۇنە كردن و ئىدانە كوردنى سىياسەتى ئومەويەكان و ستەم كوردنىيان ئە خەئك .

۶) ئاگادار كوردنەو ئە خەئك ئە چونە پال ھەر بزاقىكى ئە يارو بەر ھە ئستكارى كە پالپىشتى خەئكى كوفە بكات .

دىارە ووتارە كەشى تەواو ئە كەرد ئەو بە ھۇى ئە ھەى ناساغ بوو بە يوبە مامى (داودىن على) ووتارە كە تەواو دەكات . گوايە ابوالعباس خۇى و ھەسفى خۇى دەكات كە بە (خوین رىژى شىاو تەواو و ھە ئچوو يەكى فەئىنەرو وىرانكار)، بە لام مېژوونووسان بە پىاو يىكى نەرم و نىيان و بە رىز و بە شەرم و ژىر و لىبوردەو سەخى و بەرە ھوش و ھەسفى دەكەن، ھەرچى ناوانانىشى بە (السفاح) دەلین دەگەر ئتەو بە رىز و بە خشىنى و يان خوین رىژىيەكەى، بە لام ئە راستىدا زىادە رۇى كراو ئە خوین رىژى بە ئكو راستىيەكەى مامى (عبداللہ بن على) ئەو خاوەنى ئەو نازناو يە و مېژوونووسان ئىيان تىكەل بوو بە يوبە ئەو ئە ابو العباس دەلین .

ابو العباس و عەباسىيەكان دىننىانە بوون ئە خەئكى كوفە و نىشتە جى بوون ئە وىدا، چونكە زۆرىنەى دانىشتوانى پالپىشتى شۇرشى عەباسى نە بوون، چونكە ئە لايەن گرانى شىعە (على بن ابى طالب) (ر.خ) بوون، بۇ يە ابو العباس پايئە ختەكەى گواستەو بۇ ناوچەى ھاشىمىيە نزيك كوفە، پاشان بۇ (الحيرة) پاشان ئە سائى ۱۳۴ك بۇ ئە نبار ئە باكورى كوفە و ئە وىدا شارىكى بنىادنا كە ئە وىش ناونرا بە (الھاشىمىيە) ئە نبار و ئە وىدا دەمىننىتەو تا كۇچى دوايى كوردنى ئە سائى ۱۳۶ك .

پا / ۲ / گرنگترىن ئەو ھۆكارانە شىبىكە رەو كە بوونە ما يەى لاواز بوون و دواتر كە و تنى بوو يە يەكان؟
وئەم :

۱) - بىنە ما ئەى بوو يە يەكان و مېرەكانىيان دابە شىبىوون بە سەر ھەرىمە جىاوازەكان كە ملكە چى دە سەئاتىيان بوون ئە مەش ھۆكارىكى كارىگەر بوو بۇ رووخان و داتە پىنى دەوئە تەكەلىيان كە كوتلە و نلە رەكە زىەت ئە نىوان ھىزەكانىيان ئە بە غدا و شىراز و رەى ئە مەش و اىكرد دەوئە تىكى يە كگرتوو درو ستا ئە بى، بە تايىبەتى ئە سەردەمى دوا مېرىيان (الملك الرحيم) ۴۴۰-۴۴۷ك ئاكوكى يەكى سەرىيازى ئە نىوان ھەر جەوت برا دا روویدا ئە پىنوزا ئبوون بە سەر شارەكانى عىراق و ووئاتى فارس ئە مەش بوو بە دەرفە تىك بۇ خەئىفە قائم تابانگە ئىشتى طغول بك بكات بىت بۇ ناو بە غدا دەرىزىيان بكات ئە ئاژاوە سىياسى و كارگىرىيە .

۲) - پىكەتەى سوپا كە دىلە مەكان و تور كەكان بوون ھۆكارى بە ھىزبوون بوون ئە دەركە و تنىيان و ھۆكارى لاوازى و كە و تنى شىيان بوون كە سىيا سە تىكى ھاو سەنگىيان ئە بوو بە رامبەر سوپا ئە مەش و اىكرد چە ندىن ھەئگەر ئە ھەى ئىب كە و ئتەو، بۇ يە ئە كۇتايى يە كاندا مېرەكان سىيا سەتى رازى كوردنى سەر كەردە سەرىيازىيەكانىيان پەرىمەدە كەرد بە پارە ئە مەش خرايى دارايى و ئابورى ئىكە و تەو .

□ ۷- خهليفه .. هارون الرشيد پايه‌ی دادوهری دادوهره‌کانی (قاضي القضاة) له خيلافه‌تی عه‌باسی داهيتا .

پ ۱/ پيناسه‌ی پينج له مانه‌ی خواره‌وه بکه

۱- المثنى ۲- الضياع ۳- شعوبيه‌ت ۴- بيت الحكمة ۵- طلخ ۶- سنباز

پ ۲/ أ- رووداوه ميژووييه‌کانی چوار له م ريکه‌وتانه بنووسه؟

۱- ۱۴۴ک ۲- ۱۵۹-۱۶۳ک ۳- ۱۸۴ک ۴- ۱۳۲ک ۵- ۱۷۰-۱۹۳ک

ب- ريکه‌وته‌کانی چوار له م رووداوه ميژووييه‌کانه بنووسه؟

۱- شه‌ری فخ ۲- کوشتنی أبو مسلم الخراساني ۳- ماوه‌ی حوکرانی أبو جعفر المنصور

۴- قوناغی دووه‌می بانگه‌وازی عه‌باسی ۵- کوشتنی خهليفه الامين

پ ۳/ أ- ئەم بوشاييه‌کانه‌ی خواره‌وه به‌وه‌لامی راست ته‌واو بکه؟

۱- خهليفه ديوانی الزنادقه له خه‌لافه‌تی عه‌باسی داهيتا.

۲- رييازى وهرگيران به دوو ريگه بوو ئەوانيش:

۳- خهليفه أبو العباس السفاح کرد به وه‌زيری خو‌ی و نازناوی پي

به‌خشرا .

۴- أبي هاشم له‌کاتی نه‌خوش که‌وتنی وه‌سه‌تنامه‌یه‌ک به ده‌دات به‌ناوی

..... که بووبه بيانوی شه‌ریه‌ت بوونی ده‌سه‌لاتی عه‌باسيه‌کان .

ب- هوکاره‌کانی مملانی نیوان خهليفه الامين والمأمون چی بوون، بيان ژمي‌ره و به‌کورتی

باسيان بکه؟

پ ۴/ أ- هو‌ی سی له‌مانه‌ی خواره‌وه بنووسه؟

۱- متمانه نه‌بوونی خهليفه المعتصم بالله به فارس و عه‌ره‌ب .

۲- ده‌رکه‌وتنی زهنده‌قيه‌کان .

۳- پشت گو‌ی خستن و بايه‌خ نه‌دانی عه‌باسيه‌کان به که‌شتيگه‌لی .

۴- هه‌لبژاردنی خوراسان به ناوه‌ندی سه‌ره‌کی بانگه‌وازی عه‌باسی .

ب - وه‌لامی یه‌ک لق بده‌ره‌وه؟

۱- ئەنجامه‌کانی بزاقی وهرگيران بنووسه .

۲- هۆکارهکانی له ناو بردنی بهرمهکیهکان چین ، به بۆچوونی تو کامیان کاریگهری زیاتری ههبووه و بۆچی؟

□

پ ۱/ پیناسهی پینج له مانهی خوارهوه بکه

۱- الجهبان ۲- الازمة ۳- الحمیمة ۴- إخوان الصفا ۵- نظام الملك ۶- طلخ

پ ۲/ أ- پروداوه میژووویییهکانی چوار له م ریکهوتانه بنووسه؟

۱- (۲۵۵-۲۷۰ ک) ۲- (۳۳۴ ک) ۳- (۶۴۰-۶۵۶ ک) ۴- (۶۲۸ ک) ۵-

(۱۷۰-۱۹۳ ک)

ب- ریکهوتهکانی چوار له م رووداوه میژوووییانه بنووسه؟

۱- کوشتنی خهلیفه المتوکل ۲- ماوهی زالدهستی سهلجوقیهکان ۳- ماوهی حوکمرانی خهلیفه المأمون

۴- قوناغی یهکهمی بانگهوازی عهباسی ۵- له ناو بردنی بزوتنهوهی بابک الخرمی

پ ۳/ أ- ئەم بۆشاییانهی خوارهوه به وهلامی راست تهواو بکه؟

۱- له دیارترین وهزیرهکانی خهلیفه المقتدر

.....

۲- خهلیفه ابو العباس السفاح کرد به وهزیری خۆی وناسناوی

..... پی به خشی.

۳- دیوانی ئهرکی سه رهپرشتی کردنی زهویهکانی خهلیفه وبنه مالهکهی

کردووه .

۴- دوو میرنشینی خهواریهکان له باکوری ئه فریقیا له سه ردهمی خهلیفه ابو جعفر المنصور

دامه زران

ئه وانیش:

ب- خاله کانی ریکه و تننامه ی نیوان سولتان الب ارسلان و بیزه ننتیه کان له دوای شه ری مه لازگرد بنووسه.

ج- باس له په یوه نندیه کانی نیوان دهوله تی عه باسی و بیزه ننتیه کان له سه رده می خه لیفه المعتصم بالله بکه .

پ ۴/أ- هوی سی له مانه ی خواره وه بنووسه؟

۱- خه لیفه المهتدی نهیتوانی له چاکسازیه کانی به رده وام بیت .

۲- زوری ئاشوب و هه لگه رانه وه و راپه رینه کان له سه رده می خه لیفه هارون الرشید .

۳- هه لېژاردنی خوراسان وهک ناوه ندی سه ره کی بانگه وازی عه باسی .

۴- سه ره له دانی بزوتنه وهی محمد ذی النفس الزکیة .

ب - وه لامی یهک لق بده ره وه؟

۱- هۆکاره کانی که وتنی شاری به غدا له لایه ن مه غۆله کان بنووسه (ته نها ۶ خال) .

۲- کاره کانی خه لیفه المهتدی له لایه نی بیناکاری و ئاواکاری بنووسه .